

Det gode liv – vækst og velfærd

Jørgen Goul Andersen
Institut for Statskundskab
Aalborg Universitet

Vækst og Velfærd

62. Danske byplanmøde

Svendborg, 4-5. Oktober 2012.

- 1. Det Gode Liv. Supplement til vækst / BNP
og/eller kilde til vækst / BNP?**
- 2. Det gode liv – nordisk tradition og ny bølge**
- 3. Hvorfor vigtigt? Hvad kan det bruges til?**
- 4. Et mere nuanceret syn på udkant**

1. Det Gode Liv – hvorfor interessant?

- BNP utilstrækkeligt mål for befolkningens velfærd
- BNP (el. vækst) for snævert – kun et middel, ikke et mål
- Overraskende at se OECD's omsving. Startede med happiness – nu Better Life Index (BLI)
- Egentlig stik imod grundideen også at vende det om:
- Kan Det Gode Liv give højere vækst / BNP?
- Men vi er og bliver BNP-narkomaner
- Og det giver mening også at vende det på hovedet

2. Fra BNP til Det Gode Liv i Norden

Indtil 1960'erne: BNP

Fra 1960'erne: Leve(vil)kårsundersøgelserne: Ressourcer

Fra 1980'erne: Medborgerskab: Deltagelse

Fra 1990'erne: Social Kapital: Tillid og sociale netværk

Fra 2010: Subjektiv Livskvalitet & Det Gode Liv

2.1. Fra BNP til (BNP +) Leve(vil)kår

Når de nordiske lande ligger så højt på subjektiv livskvalitet (lykke, tilfredshed osv.), skyldes det måske, at disse lande **gennem 50 år har haft fokus på andet og mere end BNP**

Den nordiske tradition for leve(vil)kårsundersøgelser satte spørgsmålstegn ved, **om velstand i tilstrækkelig grad førte til velfærd**

Fokus på fordelingen af **ressourcerne** (traditionelt fjendtligt indstillet over for subjektive mål)

Storhedstid i 1960'erne-1980'erne. (Fortsat i Sv.+No.)

2.1. Leve(vil)kår: Stadig bredere fokus

- Ikke blot indkomst, men også fx boligforhold, fritid, fysisk udfoldelse – og påvirkningsmuligheder

2.2. Medborgerskab

Medborgerskab:

Afgørende, at alle er **en del af samfundet**

(1. Rettigheder)

2. Deltagelse i samfundsliv og politik,

formel og uformel indflydelse i hverdagen

(3. Identitet som medborger / medborgerkultur)

Sverige 1987,

Dk/No 1990, Nordisk + 8 lande 2000,

EU 2002 (ESS), Internat. 2004 (ISSP)

2.2. Medborgerskab (forts.)

- Høj og socialt lige deltagelse i de nordiske lande
- Bredspektret deltagelse for borgere i Norden
- Stor selvtillid og følelse af påvirkningsmuligheder
- Særdeles stor indflydelse i **hverdagen**
(daginstitution, skole, arbejdsplads mv.) – typisk **uformelt**: Man gør noget, hvis der er noget, man er utilfreds med. Og får en fair behandling.
(fx hvis man brokker sig til nærmeste chef på arb)

2.3. Social kapital

- Social kapital = Tillid til folk, man ikke kender og evne til at danne netværk
- Ekstremt høj i Norden
- Social kapital interessererede også økonomerne:
Kilde til økonomisk vækst – lettere ved at arbejde sammen

Medborgerskab og social kapital

- Begge satte også **fokus på retfærdige (og ukorrumperte) institutioner**
- Medborgerskab og social kapital også **mål i sig selv**. Vigtige for **Det Gode Liv**
- (Bekymring for indvandring. Men det er gået forrygende med at "*fordanske*" på dette punkt – og her er "*fordanskning*" også plusord for arge multikulturalister).

2.3. Subjektiv livskvalitet oven i

- **Lykkefølelse + tilfredshed** med tilværelsen tilføjer noget vigtigt (veldok. – sågar effekt på levealder)
- **Supplerende mål.** Subjektive mål kan ikke stå alene
- Objektive levekår/ressourcer får deres **effekt gennem opfyldelse af behov** (for overlevelse, tryghed, kærlighed, deltagelse, kreativitet, identitet)
- Erik Allardt (levetårnsforsker):
Att ha, att älska, at vara (1975) – godt på vej

Penge er ikke alt ...

Norsk interviewperson 2002:

*"Pengene betyr ingenting, hvis en har nok.
Har en for lite, betyr det **alt**"*

Forskellen ml. rige og fattige lande skyldes penge. Penge=lykke. For de rige lande betyr det mindre
= faldende grænsenytt

Easterlins paradoks:

Forskelle i lykke og tilfredshed mellem lande følger ikke indkomst, men det gør forskelle mellem individer.

- (1) Hæver forventningerne og vænner sig til højere niveau
- (2) Hvis naboen har mere, er man mindre lykkelig ...
(gælder også lande - fx Danmark-Sverige)

Ottar Hellevik:

1. Lykken kan delvis købes for penge, hvis de bruges rigtigt (materialister mindre lykkelige)
2. Man bliver mest lykkelig af de penge, man *ikke* bruger = økonomisk tryghed + handlemuligheder
3. Men lykke/tilfredshed/trivsel afhænger af meget mere end penge

2.4. Det gode liv

Nordisk tradition for at inddrage mere end BNP
og se på andre behov end rent økonomiske

Stadig udvidelse frem mod Det Gode Liv

Norges leveårsundersøgelse 2008: Ressourcer,
behovstilfredsstillelse, subjektiv livskvalitet

Ubestridt relevans som mål for off. politik

Land efter land begynder at lave systematiske
målinger, der inkluderer både de objektive og
de subjektive mål

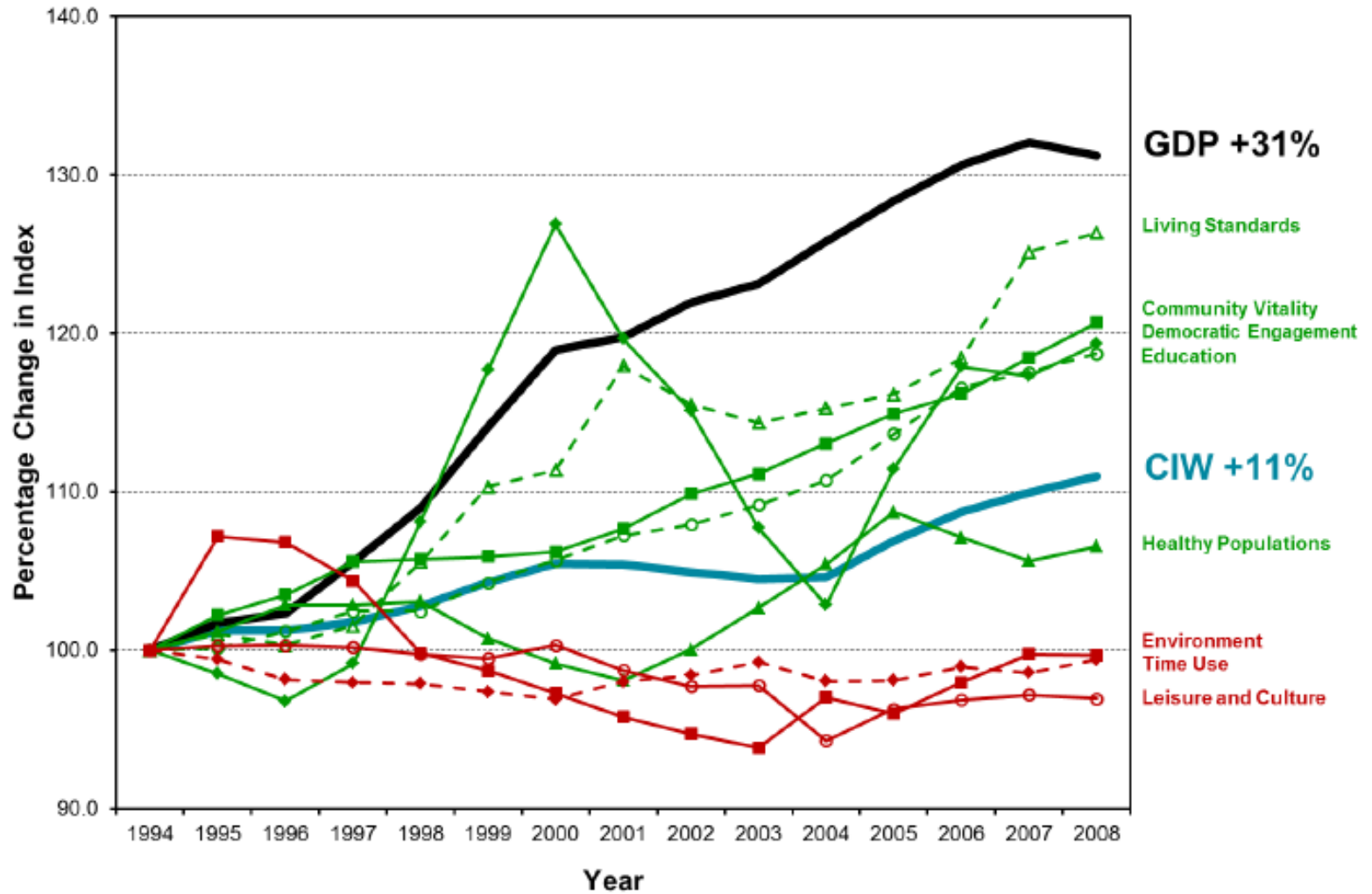
3.1. Canada

Canadian Index of Well-Being (CIW)

1. Vitalitet i lokalsamfundet
2. Demokratisk engagement
3. Uddannelse
4. Miljø
5. Helbred
6. Fritid og kultur
7. Levestandard
8. Tidsforbrug

Første CIW Index okt. 2011

Trends in the Canadian Index of Wellbeing with Eight Domains and Compared with GDP, 1994-2008

3.2. Frankrig + Tyskland

Sarkozy nedsatte **Stiglitz Kommissionen** (2009).

Fransk-tysk rapport Dec.2010: Økonomi, livskvalitet, bæredygtighed. 3 dimensioner med indikatorer.

Livskvalitet: Helbred, Uddannelse, Arbejde, Politisk deltagelse og lydhørhed, Fælles aktiviteter i foreninger mv., Miljø, Personlig og økonomisk (u)tryghed, Risiko for fattigdom

3.3. Storbritannien

- GWB – General Well-being supplement til BNP
- David Cameron forslag allerede 2006
- Parlamentsgruppe med alle partier APPG 2009
- ”National Debate on Well-Being” 2010-11:
Hvad er vigtigt?
- 2011: 200.000 interviews – publ. 2012
- Udvikle instrumenter til at sikre, det bliver integreret i den politiske proces

3.4. Australien

2002. **MAP**: Measure of Australia's Progress

3 dimensioner: Samfund – Økonomi – Miljø

6 indikatorer for hver dimension

Fra 2001: **Australian Unity Well-Being Index.**

Deakin University

Fra 2011-13: **ANDI** – Australian National
Development Index

3.5. Kina

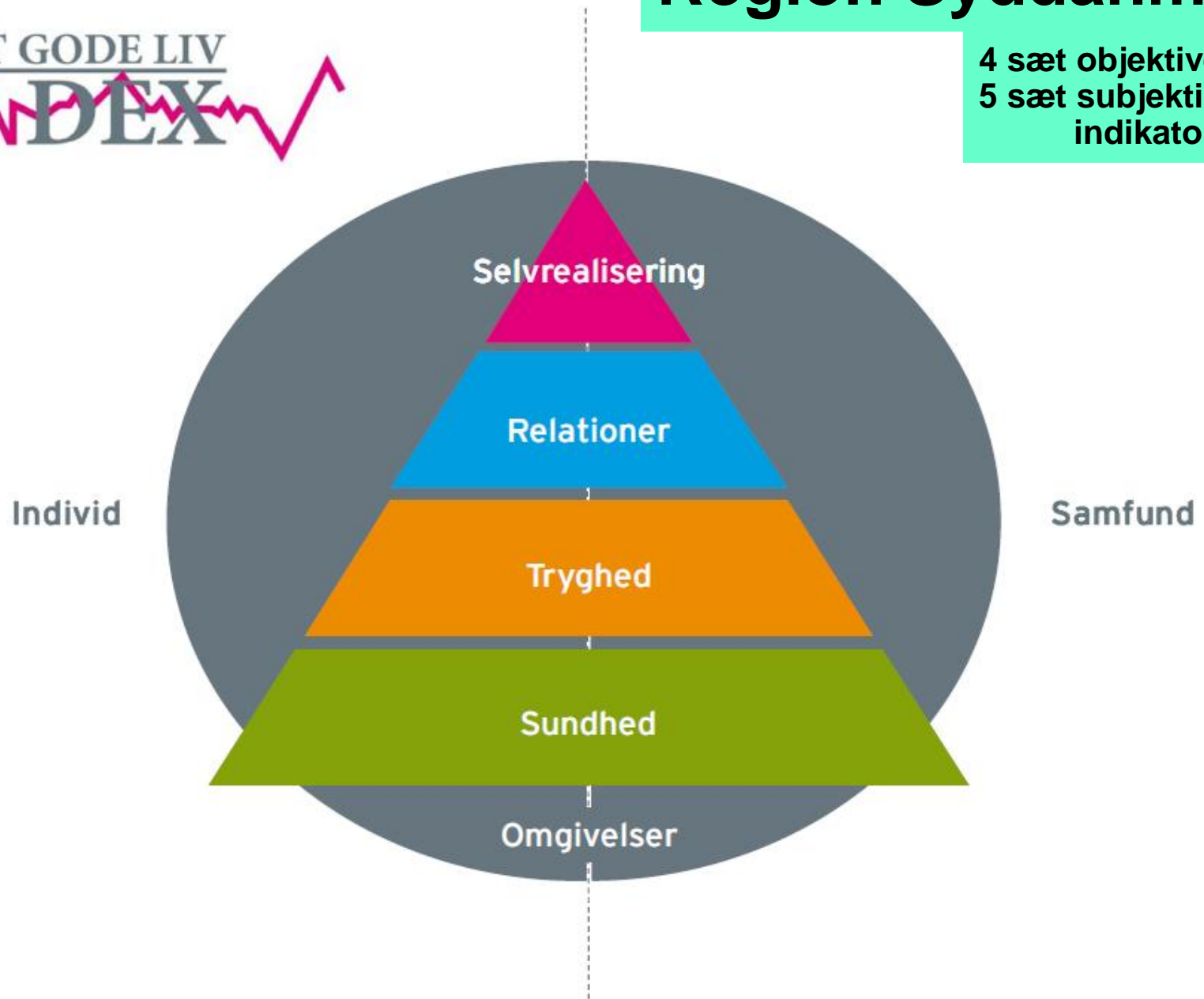
- **Happy Guangdong.** Oct.2011. Objektive + subjektive indikatorer.
(beskæftigelse, indkomst, uddannelse, kultur, forbrug, bolig, helbred - personlig udvikling, livskvalitet, åndelige liv). Vægt på ulighed og social konflikt.
- **Hong Kong Quality of Life Index**

Region Syddanmark

DET GODE LIV
INDEX

4 sæt objektive
5 sæt subjektive
indikatorer

4. Hvad kan det bruges til?

- Brug for bedre mål for velstand/velfærd
- Fokus på, hvordan man kan forbedre livskvalitet. Begrundede indspil til politikken
  - Ed Diener et al. (2009): Masser af eksempler på, hvorledes USA's uddannelsespolitik, sundhedspolitik osv. kunne give et bedre liv for amerikanerne (fx uddannelse: Mere end blot at oplære til arbejde)

Et udviklingsarbejde ...

- Der er noget, politikken kan påvirke – og noget, der er (næsten) uden for politisk kontrol (fx skilsmissehyppighed)
- Og der er noget, der kan påvirkes på Christiansborg, men ikke på kommunalt eller regionalt plan
- Data fra mange lande: Hvad påvirker subjektiv livskvalitet?

Mulighed for at handle på basis af **viden**: Hvad betyder fx fritidsfaciliteter?

Paneldata: Hvad gør folk mere tilfredse/lykkelige?

Fx Økonomisk utryghed pga. krisen - men kan man afbøde nogle af virkningerne?

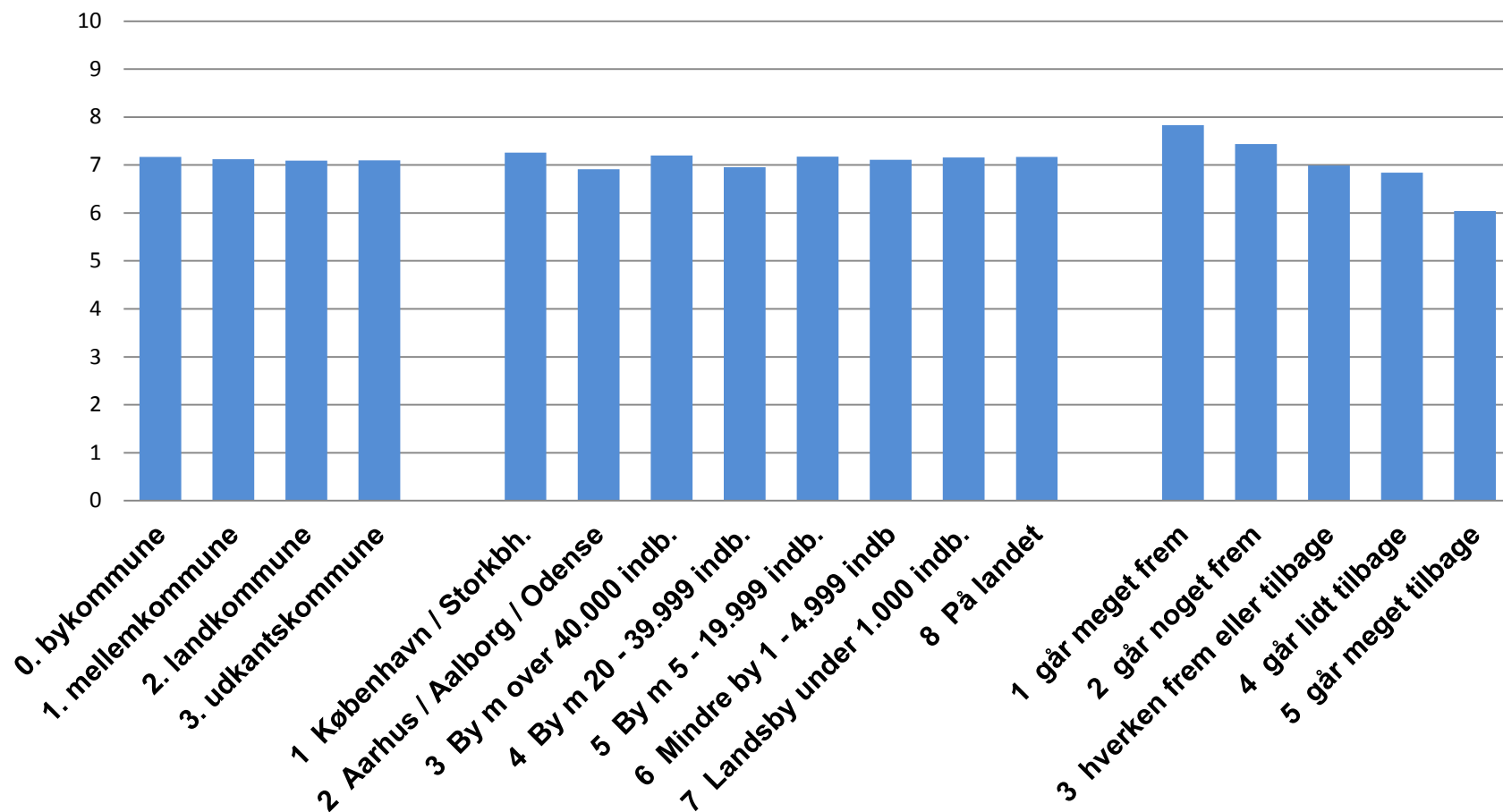
Sp. Hvor tryg eller utryg vil du overordnet set betragte den nuværende økonomiske situation i din husstand? (TrygFonden 2011)	Lykke 0-10	Antal Svar- Pers.
1 Meget tryg	8,31	830
2 Tryg	7,60	2446
3 Hverken tryg eller utryg	6,87	1581
4 Utryg	5,77	728
5 Meget utryg	4,21	224

Eller bedre info om udkantsproblemer ...

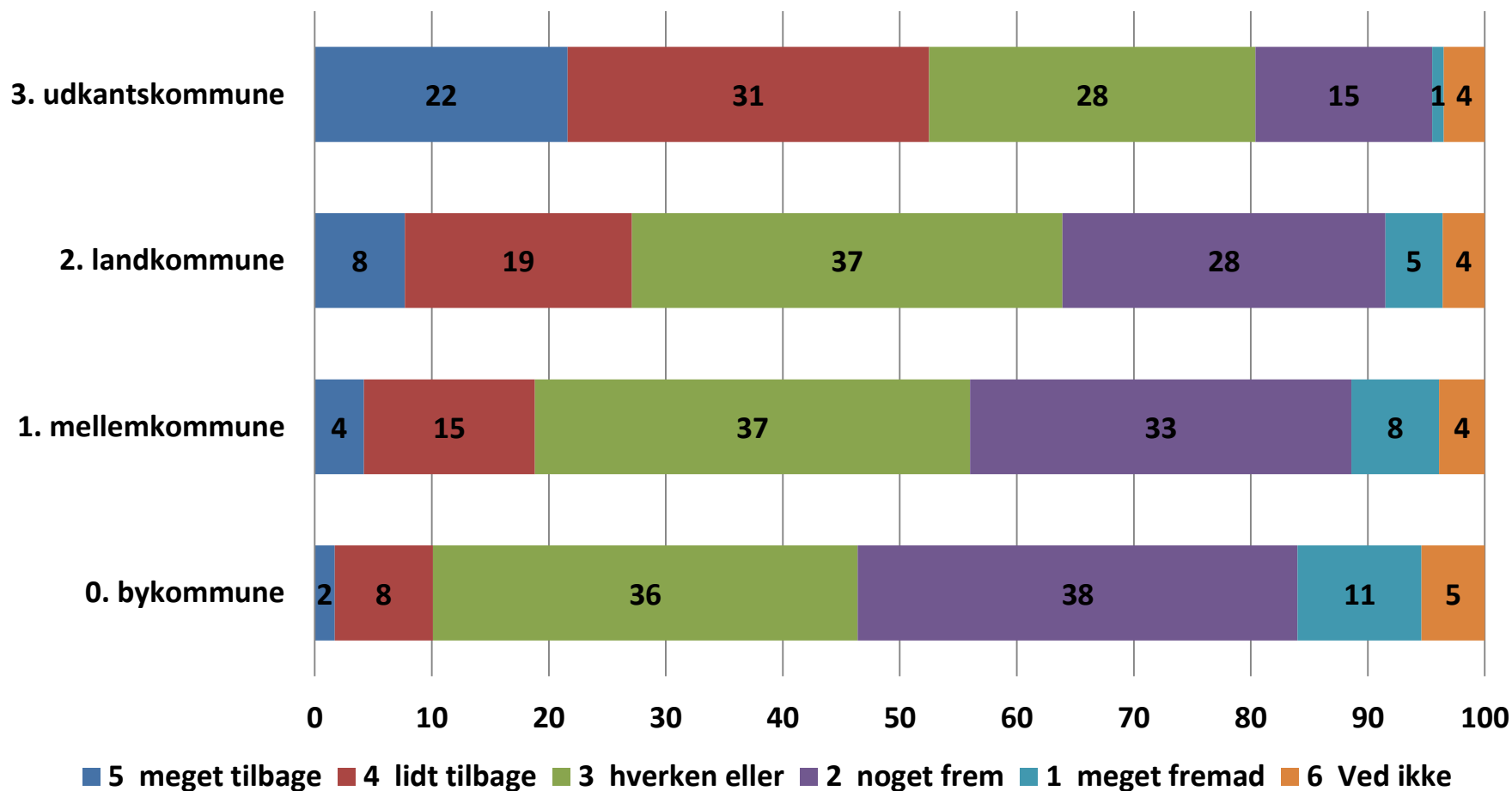
Lige så lykkelige: Tilfredshed med tilværelsen.

Gennemsnit på skala fra 0 til 10.

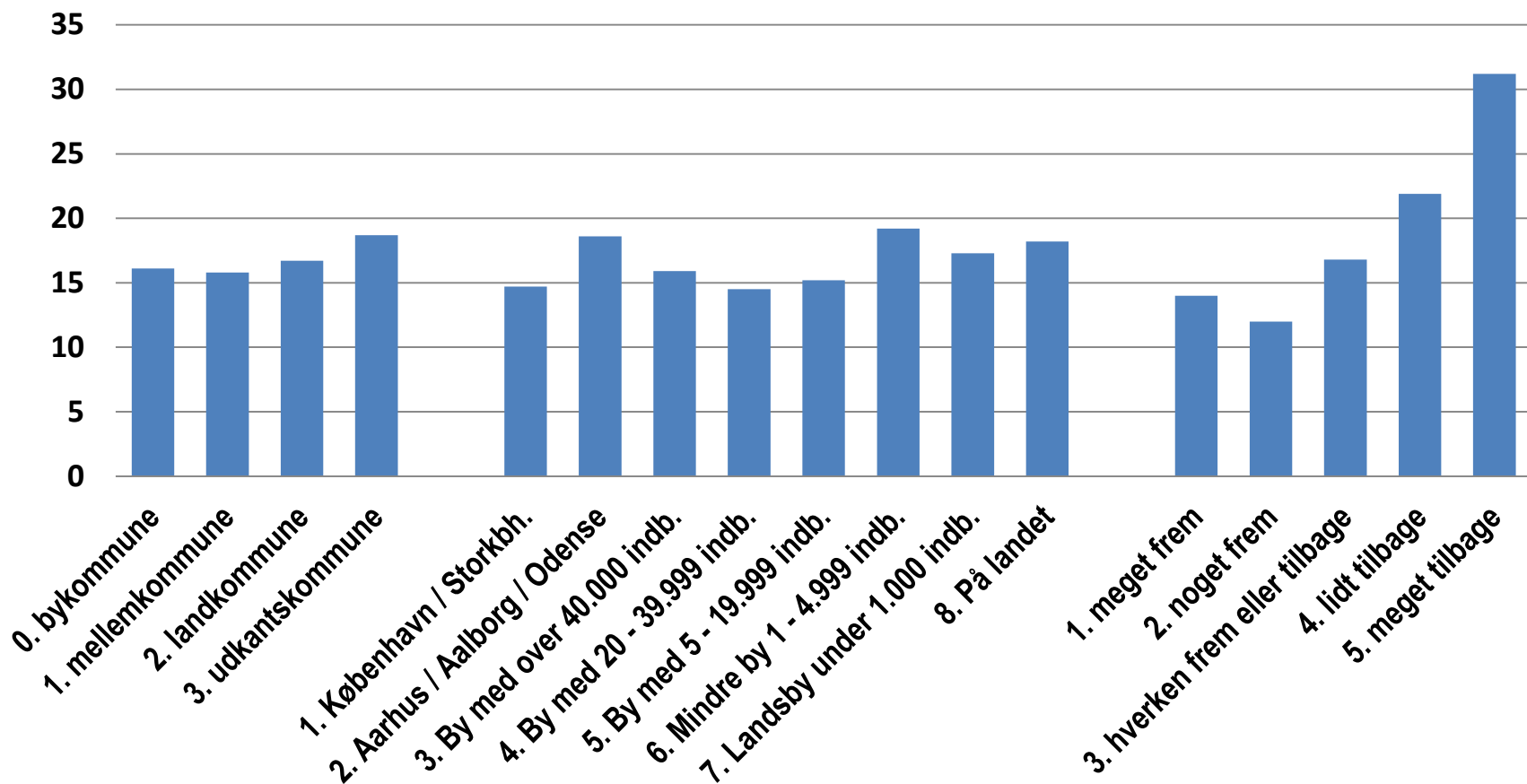

Udkants-følelse findes også i byområder / kvarterer. Oplevet frem- eller tilbagegang. Pct.

Hvordan vil du generelt beskrive udviklingen i det område af landet, du bor i?

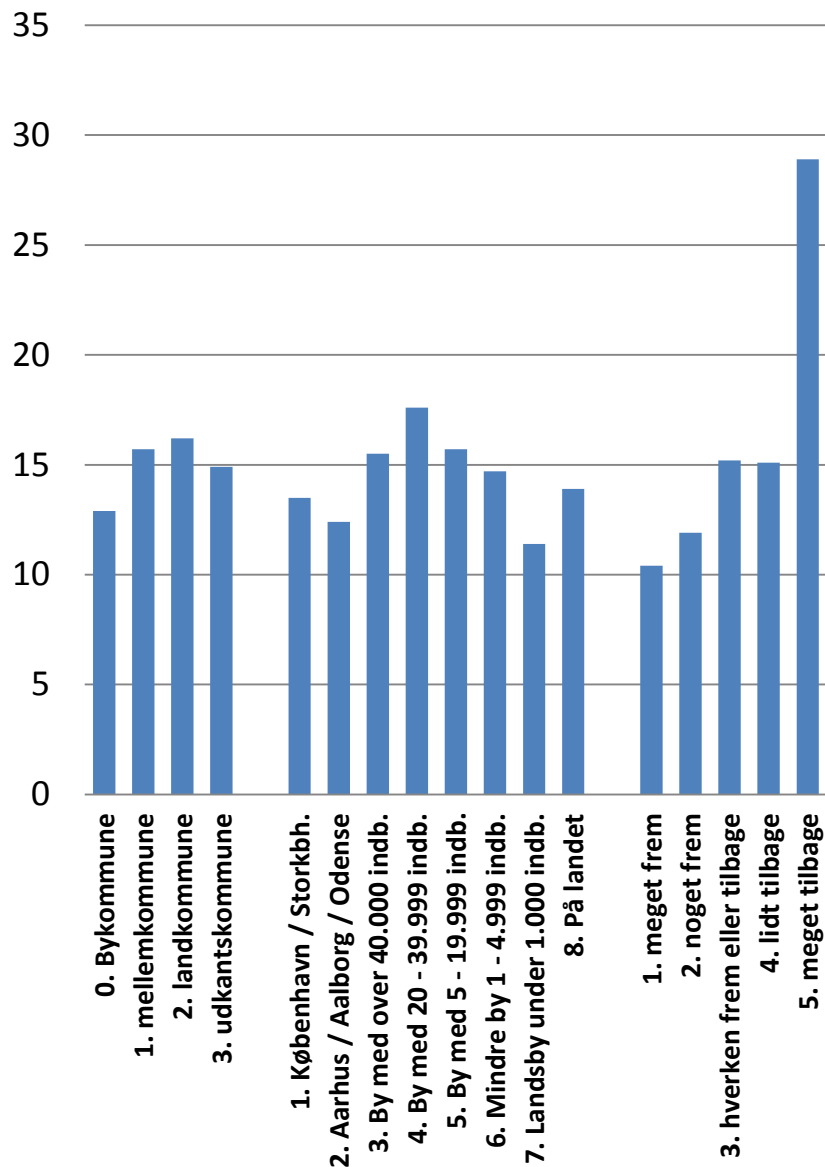

Ikke væsentligt større økonomisk utryghed. Pct. utrygge.

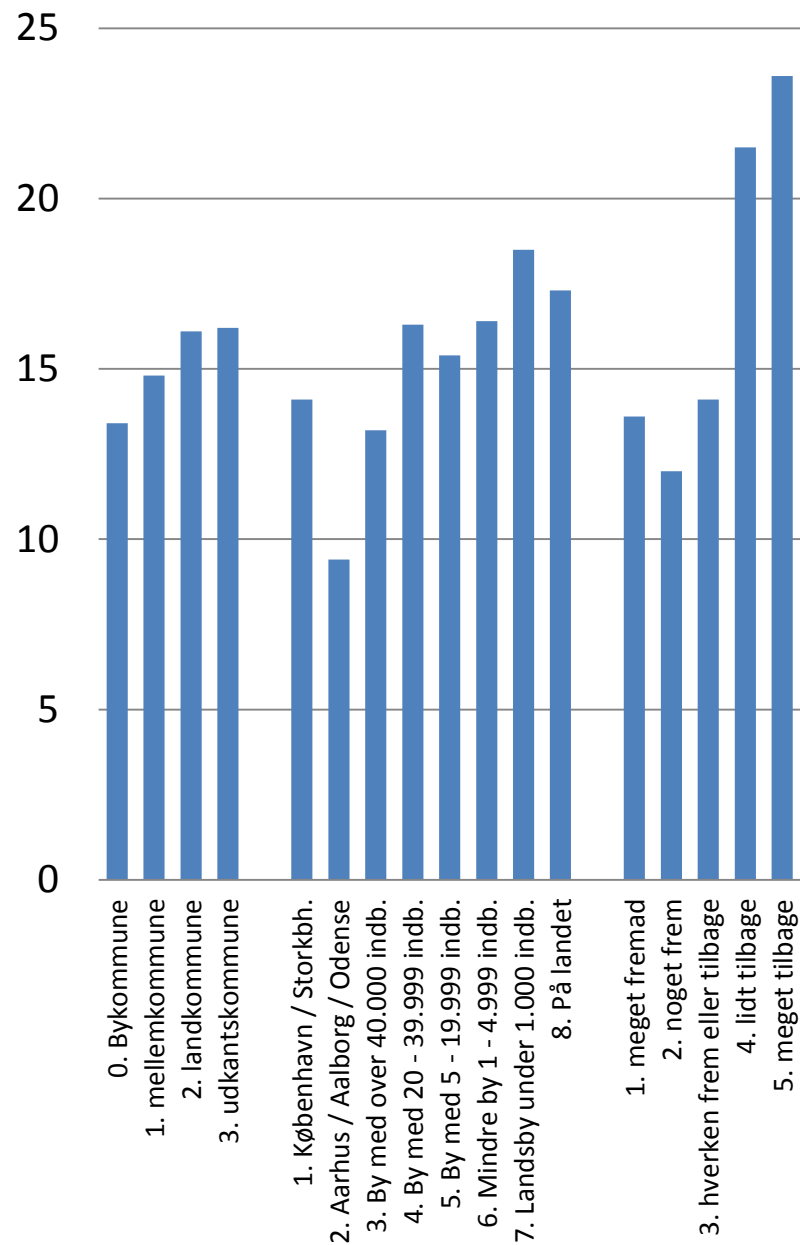

Sp: Hvor tryk eller tryk vil du overordnet set betragte den nuværende økonomiske situation i din husstand?
Meget tryk, Tryk, Hverken tryk eller utryk, Utryk, Meget utryk?

Utryghed mht. risiko for at miste arbejde

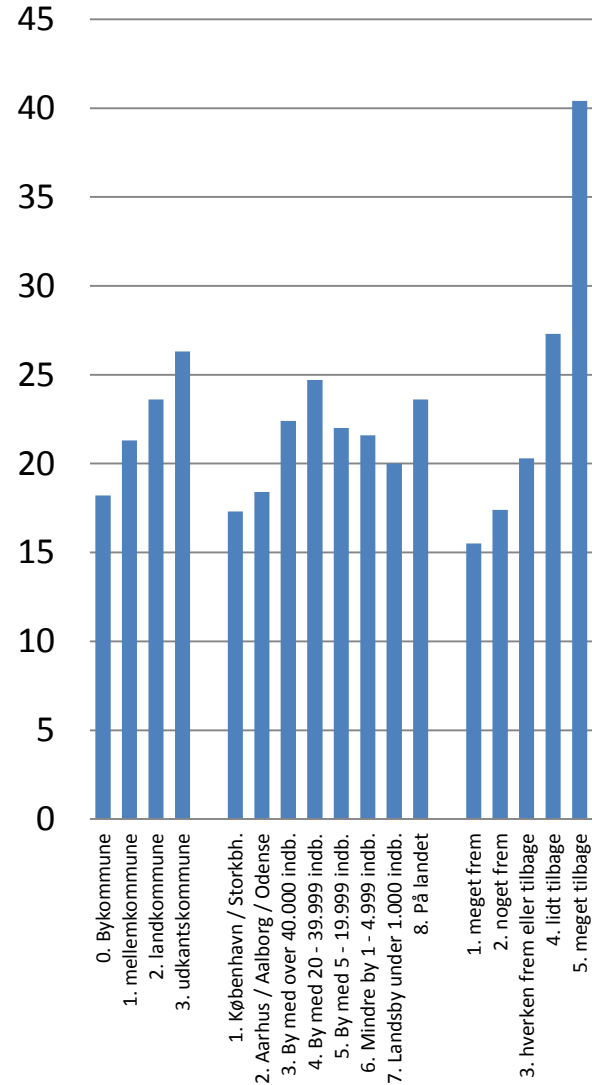

Utryghed mht. at miste penge på min bolig

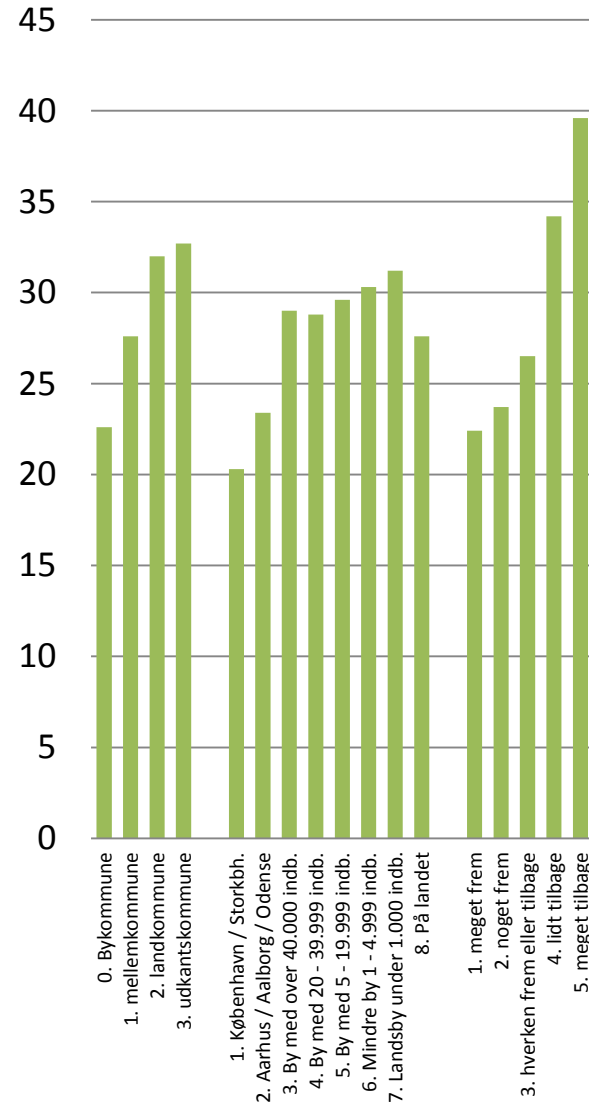

Velfærdsutryghed

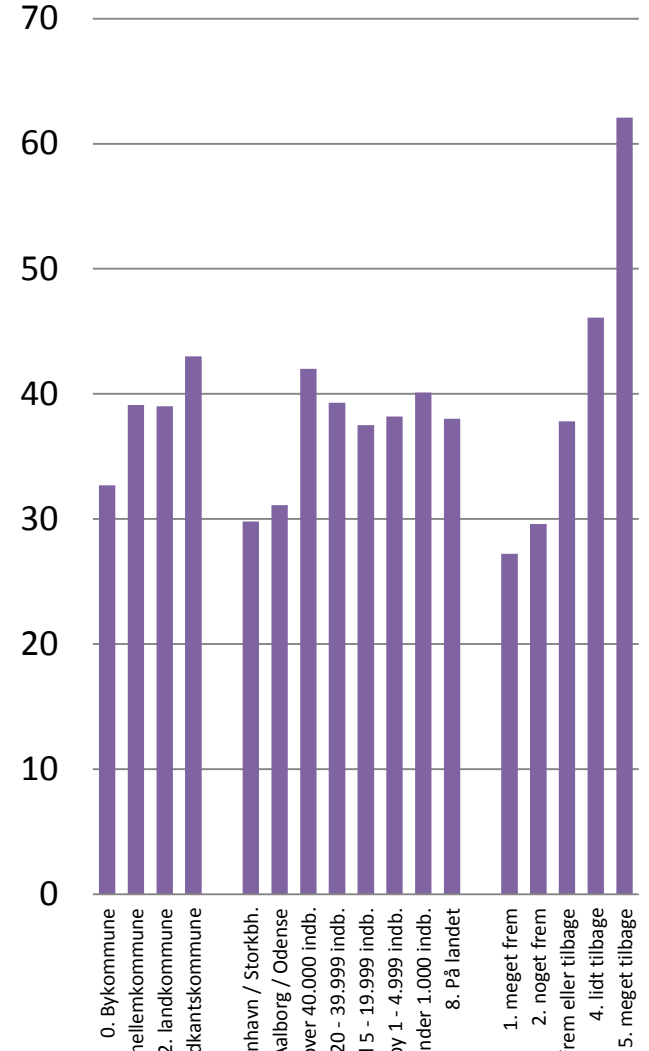
Utryghed vedr. helbred til at kunne klare at arbejde

Utryghed mht. ikke at kunne gå på efterløn

Utryghed mht. tilstr. pleje, når jeg bliver gammel

Problemer med afstand ...

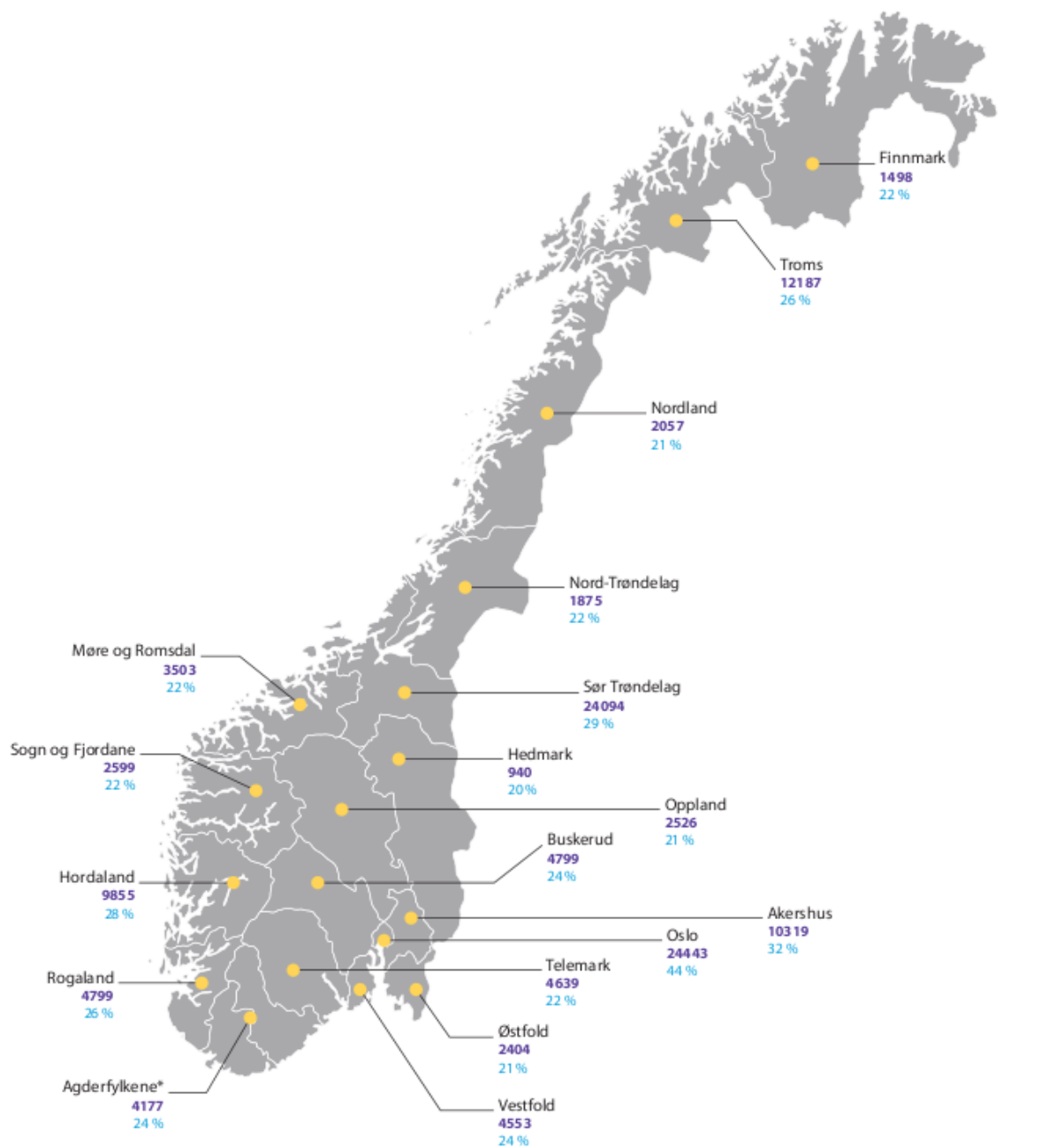
Afstand politi	Utryghed for at ... Blive udsat for indbrud	Antal svarpers. (N)
1. 0-4 km	21	1868
2. 5-9 km	25	1028
3. 10-19 km	23	931
4. 20-29 km	27	659
5. 30-49 km	31	405
6. 50 km og derover	34	217
Hele befolkn.	24	5109

Afstand til skadestue/ akutmodtagelse	Hele befolkn.		Mindre godt helbred ¹⁾	
	Utryg for ikke at få den tilstrækkelige behandling v sygdom	Antal (N)	Utryg for ikke at få den tilstrækkelige behandling v sygdom	Antal (N)
1. 0-4 km	27 %	2022	39 %	709
2. 5-9 km	29 %	1133	41 %	421
3. 10-19 km	31 %	1039	44 %	434
4. 20-29 km	32 %	792	43 %	334
5. 30-49 km	36 %	480	52 %	216
6. 50 km og derover	48 %	156	56 %	88
Hele befolkn.	30,2 %	5622	42.8 %	2202

Bil giver tryghed i udkanten. Andel utrygge. Pct.

	Bil	Ikke bil	Antal svarpers. Bil	Antal svarpers. Ikke bil
1. Bykommune	11 %	13 %	1936	991
2. Mellekommune	11 %	15 %	858	152
3. Landkommune	12 %	16 %	1414	187
4. Udkantskommune	10 %	24 %	350	49
1. København/Storkbh.	12 %	12 %	739	564
2. Aarhus/Aalborg/Odense	8 %	13 %	409	307
3. By over 40.000 indb.	12 %	15 %	739	201
4. By 20 – 29.999 indb.	11 %	15 %	495	106
5. By 5 – 19.999 indb.	12 %	19 %	700	105
6. Mindre by, landsby, på landet	11 %	17 %	1457	83
1. 0-4 km til dagligvarehandel	11 %	13 %	4204	1353
2. 5-9 km	14 %	30 %	313	23
3. 10 km eller mere	23 %		35	

■ FoU-utgifter per innbygger
■ Andel av befolkningen med høyere utdanning

* Inkluderer Aust-Agder og Vest-Agder

Negativ konjunktur for udkanten

Struktur:

- Uddannelsesmuligheder i storbyer tiltrækker unge
- Højtuddannet arbejdsmarked i storbyer tiltrækker Virks.
- Men fleksibel arbejdstid, IKT, stor pendlervillighed

Konjunktur:

- Halvdelen mener, det skyldes regering+folketing, ikke udvikl.
- Sideeffekter af mange reformer: Politireform. Strukturreform. Skattereformer. Tilbageføringsreform. Ej gode for udkant
- Økonomisk krise
- Tidens smag – storbyideal (veksler noget over tid). Kan forstærkes af snakken om den "rådne banan" etc.
- Gode Liv målinger kan modificere dette lidt

Mere læsning:

Christian Kroll (2011). Measuring Progress and Well-Being. Achievements and Challenges of a New Global Movement. Oct.2011. Friedrich Ebert Stiftung. (<http://library.fes.de/pdf-files/id/ipa/08510.pdf>).

Tidsskrift for velferdsforskning. Temanummer om Levekår og subjektiv livskvalitet. Vol.14 no. 3, 2011.

Ed Diener, Richard Lucas, Ulrich Schimmack & John Helliwell (2009). *Well-being for Public Policy*. Oxford: Oxford University Press,

Derek Bok (2010). *The Politics of Happiness: What Governments Can Learn from the New Research on Well-Being*. Princeton: Princeton University Press.

Ottar Hellevik (2008). *Jakten på den norske lykken. Norsk Monitor 1985-2007*. Oslo: Universitetsforlaget.

Canadian Index of Wellbeing. (2011). *How are Canadians Really Doing? Highlights: Canadian Index of Wellbeing 1.0*. Waterloo, ON: Canadian Index of Wellbeing and University of Waterloo. Oct.2011. [http://ciw.ca/reports/en/Reports and FAQs/CIW-HowAreCanadiansReallyDoing-FINAL.pdf](http://ciw.ca/reports/en/Reports%20and%20FAQs/CIW-HowAreCanadiansReallyDoing-FINAL.pdf)